

การแต่งกายของคนญี่ปุ่น: จากยุคหินใหม่จนถึงสมัยเมจิ

รองศาสตราจารย์ ยุพา คลังสุวรรณ^{*}

การก่อตัวของรัฐญี่ปุ่นเริ่มจากรัฐที่ชื่อว่ายะมะโตะ(Yamato) ซึ่งอยู่ในช่วง ค.ศ. 250-532 ยุคนี้เป็นยุคสร้างเนินดินที่ใช้เป็นหลุมฝังศพสำหรับผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นยุคที่สร้างเนินดินสำหรับผู้ หลุมฝังศพ ยุคนี้จึงได้ชื่อ ยุคว่า ยุคหลุมฝังศพ (Tumulus Period) เนินดินที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุด คือ เนินดินของจักรพรรดินินโตกุ (Emperor Nintoku) ที่สะกะอิ (Sakai) ในเมือง โอซากา ซึ่งคลุมพื้นที่ 195 เฮกตาร์ สูงถึง 21 เมตร สิ่งที่ฝังอยู่ในเนินดินมีตั้งแต่ กระบอก อาวุธที่ทำจากเหล็กและบรอนซ์ รูปปั้นทั้งที่เป็นรูปคนและสัตว์เป็นต้น โบราณวัตถุที่สำคัญที่สุดของยุคนี้ที่ทำให้ทราบถึง การแต่งกายของชายและหญิง ในยุคนี้คือ รูปปั้นชายหญิงที่เรียกว่า ฮานิวะ (Haniwa รูปที่1และรูปที่2)

Male..

รูปที่ 1

Female.

2. Haniwa.

รูปที่ 2

^{*} รองศาสตราจารย์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และผู้อำนวยการสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากศตวรรษที่4 และที่5 แสดงให้เห็นถึงเสื้อผ้าทั้งชายและหญิงจะใส่เสื้อเปิดด้านหน้า ผู้ชายจะใส่เสื้อยาว มีผ้าคาดเอว แขนตรงผูกเฉพาะที่ข้อมือและใส่กางเกงหลวมๆผูกที่เข่า ส่วนผู้หญิงจะใส่เสื้อยาวผูกเอวและใส่กระโปรงพริ้วยาวซึ่งเรียกว่า โมะ(Mo) ลักษณะการแต่งตัวดังกล่าวของรูปปั้นมีลักษณะคล้ายกับนักล่าสัตว์ของเอเซียเหนือ

สมัยอะซูกะ(Asuka period 552-646)เป็นยุคที่ญี่ปุ่นส่งคณะทูตไปประเทศจีนและนำพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ และวัฒนธรรมต่างๆในสมัยราชวงศ์สุย(Sui Dynasty) และยุคราชวงศ์ถัง(Tang Dynasty)กลับมาในประเทศญี่ปุ่น และได้กำหนดเสื้อผ้าสำหรับชนชั้นสูงและข้าราชการจากภาพเขียนต่างๆจะเห็นว่าการใส่เสื้อผ้าทั้งยาวและใส่อย่างหลวมๆซึ่งแสดงถึงอิทธิพลจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น(รูปที่3)นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายทะอิโฮ(Taiho)และประมวลกฎหมายยูโรยังมีการพูดถึงการปฏิรูปรูปแบบของเสื้อผ้า และใช้แบบของเสื้อผ้าในราชวงศ์ถัง เสื้อผ้าที่ใส่แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. เสื้อผ้าที่ใส่ในพิธีฉลองต่างๆ
2. เสื้อผ้าสำหรับคนในราชสำนัก
3. เสื้อผ้าของคนทำงาน

รูปที่ 3

เสื้อผู้ชายชาวราชสำนักสมัยอะซูกะ(593-710)

ยุคนารา (Nara Period 646-794) เป็นยุคที่ญี่ปุ่นนำวัฒนธรรมจีนที่มีความก้าวหน้าเข้ามาในประเทศญี่ปุ่น นาราเป็นเมืองหลวงของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 710 เมืองนาราได้วางผังตามรูปแบบของเมืองฉางอัน(Chang-an) ของประเทศจีน เจ้าชายโอะโตะกุ(Prince Shotoku)ผู้ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการของจักรพรรดินีซูยอิกะ(Empress Suiko)และเป็นผู้ที่เลื่อมใสในพุทธศาสนาได้สร้างวัดโฮริวจิ (Horyuji) ที่วัดโฮริวจินี้ได้พบเศษผ้า(Textile Fragments)ของยุคอะซูกะ(Asuka) และยุคนาราด้วย เสื้อผ้าที่เจ้าชายโอะโตะกุใส่จะมีรูปแบบคล้ายเสื้อของจีน คือเป็นเสื้อหลวมๆใส่สวมทับด้วยกางเกง(รูปที่ 4) ส่วนผู้หญิงในราชสำนักจะสวมเสื้อตัวบนสั้น แต่ตัวกระโปรงจะยาว(รูปที่ 5)

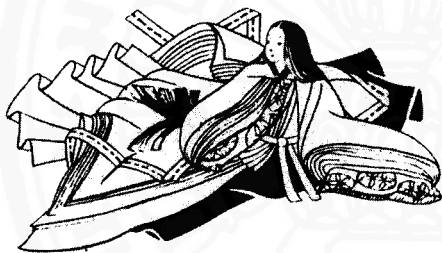

รูปที่ 4 เสื้อขุนนางในราชสำนัก

รูปที่ 5 เสื้อหญิงในราชสำนัก

ยุคเฮอัน(Heian Period 794-1185)ปี ค.ศ.794 ราชสำนักได้ย้ายเมืองหลวงจากเมืองนาราไปยังที่เมืองเฮอัน(หลังศตวรรษที่ 11 เมืองเฮอันได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองเฮอันเป็นเมืองเกียวโต) ในช่วงต้นของยุคเฮอัน(794-897) ญี่ปุ่นยังมีความสัมพันธ์กับราชวงศ์ถังของจีน(รูป6,รูป7)

รูปที่ 7 เสื้อผู้หญิงในราชสำนักเฮอัน

รูปที่ 6 เสื้อขุนนางในราชสำนักเฮอัน

ปลายยุคเฮอันตระกูลฟูจิวาระขึ้นมามีอำนาจมากจนกระทั่งยุคนี้ถูกเรียกว่า ยุคฟูจิวาระ (Fujiwara Period) ยุคฟูจิวาระนี้เป็นยุคที่งานศิลปะเจริญรุ่งเรือง ต่อมาอิทธิพลจีนเริ่มลดน้อยลง เสื้อผ้าของขุนนางในราชสำนักเริ่มดัดแบบเรียบง่ายขึ้นเสื้อผ้ายุคนี้อาจใส่หลายชั้นมากขึ้นเพื่อให้เห็นสีสรรของเสื้อผ้าแต่ละชั้น ขุนนางในราชสำนักจะใส่เสื้อตัวหลวมที่เรียกว่า โซกุทะอิ(Sokutai) เสื้อโซกุทะอิ

เป็นเสื้อที่ทำแขนเสื้อทั้งใหญ่และกว้าง เสื้อโซกุตะอิจะใส่ทับบนเสื้อที่มีแขนคับ ๆ และกางเกงหลวม ๆ (รูปที่ 8) เสื้อผ้าในแบบนี้ใส่ในช่วง 794-1185

รูปที่ 8 โซกุตะอิ (Sokutai)

รูปที่ 9 โนชิ (Noshi)

รูปที่ 10 คาริกินุ (Kariginu)

เสื้อโนชิ(Noshi)เป็นเสื้อที่ขุนนางใส่ทุกวันอย่างไม่เป็นทางการ แขนเสื้อจะสั้นกว่าและจะไม่ประดับเครื่องแสดงเกียรติยศเหมือนเสื้อโซกุตะอิ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเดิน (รูปที่ 9) แต่ถ้าต้องการใส่เสื้อเพื่อความคล่องแคล่วว่องไวในการขี่ม้าและยิงธนู แขนเสื้อจะเย็บแคบลงนิดหน่อยเพื่อจะได้เก็บแขนเสื้อไว้ได้แขนได้ ส่วนปลายแขนเสื้อจะมีเชือกห้อยลงมาไว้สำหรับดึงเชือกเมื่อต้องการให้แขนเสื้อแคบลง แต่เป็นที่น่าสังเกตคือตัวเสื้อและแขนเสื้อจะเย็บให้เห็นเหมือนเป็นคนละส่วนเสื้อแบบนี้เรียกว่าคาริกินุ (Kariginu รูปที่ 10)

การกินที่สวมใส่อย่างไม่เป็นทางการมี 2 แบบ เรียกว่า ซุอิกัน(Suikan) ซุอิกันเป็นเสื้อที่ใช้สวมใส่อย่างเป็นทางการของชนชั้นระดับล่างหรือเป็นเสื้อที่ผู้รับใช้ขุนนาง สวมใส่ เสื้อซุอิกันนี้ได้เป็นเสื้อของชามูไรในยุคปลายเอโดะ (รูปที่ 11) ส่วนพอด้าจะใส่เสื้อและกางเกงหลวมๆ สำหรับสามัญชนที่เป็นชายจะใส่เสื้อแบบซุอิกันที่มีคอปกตั้งผูกเชือกทางขวารูปแบบของฮะกะมะในช่วงต้น(รูปที่ 12,13 และ14)

รูปที่ 11 ซุอิกัน(Suikan)

รูปที่ 12

รูปที่ 13

รูปที่14
ฮะกะมะ
(Hakama)

ผู้หญิงจะใส่กิโมโนสั้นโดยยกตัวเสื้อที่ยาวขึ้นมาที่เอวแล้วใช้เชือกผูกไว้(รูปที่15)
คนรับใช้หญิงจะใส่เสื้อและกระโปรงหลวมๆ

รูปที่ 15 กิโมโน (Kimono)

รูปที่ 16 จูนิ-ฮิโตเอะ(Juni-hitoe)

ยุคเฮอันจบลงด้วยการขึ้นมามีอำนาจของตระกูลนักรบทางตะวันออกของญี่ปุ่น ตระกูลนักรบนี้ได้ตั้งเมืองคามาคุระ คามาคุระกลายเป็นเมืองของโชกุน ในขณะที่เกียวโตยังเป็นเมืองหลวงและเป็นที่ประทับขององค์จักรพรรดิ เสื้อผ้าในยุคคามาคุระ(Kamakura)จะเน้นความเรียบง่ายและความประหยัดซึ่งต่างกับสมัยเกียวโต(Kyoto)ที่เน้นความหรูหรา

ส่วนผู้หญิงในราชสำนักจะใส่เสื้อหลากสีทับกันเป็นชั้นๆหลายชั้นให้เห็นส่วนคอเท่านั้น จูนิ-ฮิโตเอะ(Juni-Hitoe)แปลว่า 12 ชั้นหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คะระกินุโมะ (Karaginumo) หรือคะซะเน (Kasane)ซึ่งแปลว่าชั้น แต่เสื้อที่หญิงในราชสำนักใส่จริงอาจมีมากถึง 20 ชั้นหรือน้อยกว่า 12 ชั้นก็ได้ เสื้อผ้าแต่ละชั้นจะยื่นออกมาให้เห็นความหลายสีสรรของ ริมผ้า ดังนั้นความงามของเสื้อผ้าจะอยู่ที่สีสรรแต่ละชั้นของริมผ้า เสื้อจูนิ-ฮิโตเอะ จะหนักประมาณ 8 กิโลกรัม ผู้หญิงในยุคเฮอันนิยมไว้ผมยาว (รูปที่ 16) เสื้อจูนิ-ฮิโตเอะเป็นเสื้อที่ผู้หญิง

ในราชสำนักทั้งเฮอันและคามูกระสวมใส่เสื้อจุนิ-ฮิโตเอะเป็นเสื้อที่มีความสวยงามสดงงามในสีสรรของชั้นผ้าที่ยื่นออกมา

รูปที่ 17 ฮิตะทะระ(Hitatare)

รูปที่ 18 โยโรอิ ฮิตะทะระ
(Yoroi hitatare)

นักรบจะใส่เสื้อที่เรียกว่าฮิตะทะระ(Hitatare)เสื้อฮิตะทะระดูเหมือนจะคล้ายเสื้อทำงานของชาวนา แต่ออกแบบให้ง่ายต่อการเดิน (รูปที่ 17)

เสื้อที่ใส่ในพิธีเรียกว่า โยโรอิ ฮิตะทะระ (Yoroi hitatare) แขนเสื้อจะไม่ยาวมาก กางเกงจะสั้น(รูปที่ 18)

รูปที่ 19 โอโยโรอิ (Oyroi)

รูปที่ 20 โคโซเดะ (Kosode)

โอโยโรอิ (Oyroi) เป็นเสื้อเกราะซามูไร ที่ใส่เต็มยศ (รูปที่ 19) ผู้หญิงจะใส่เสื้อหลายชั้นทับบนเสื้อฮะกะมะที่ใส่เต็มยศ แขนเสื้อจะสอบเล็กลงเนื่องจากแขนเสื้อสอบแคบลงและเปิดปลายจึงเรียกเสื้อที่ผู้หญิงยุคนี้ใส่ว่า โคโซเดะ (Kosode รูปที่ 20) โคโซเดะหมายถึงแขนเสื้อเล็ก

ผู้หญิงที่อยู่ในชนชั้นซามูไรจะใส่หมวกที่ทำด้วยผ้าบางคลุมหน้าบน คล้ายเป็นร่มเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเห็นหน้าขณะเดินทางไปนอกบ้าน ผ้าที่คลุมศีรษะจะดู คล้ายร่มญี่ปุ่นเรียกเสื้อผ้าแบบนี้ว่า อิชิเมะ-กาซะ(Ichime-gasa) (รูปที่ 21)

รูปที่ 21 อิชิเมะ-กาซะ
(Ichime-gasa)

รูปที่ 22 เสื้อซามูไรยุคคามากุระ
และมูโรมะจิ(1333-1568)

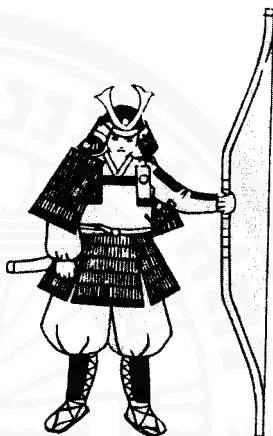
รูปที่ 23 เสื้อซามูไรในยุคคามากุระ

ยุคคามากุระ (1185-1333) ข้าราชการชั้นสูงจะใส่ เสื้อโซกุทะอิของ ยุคเฮอัน (รูปที่8 หน้า 35)เสื้อนอกที่เคยสวมใส่อย่างไม่เป็นทางการกลายเป็น เครื่องแบบของเสื้อซามูไร(รูปที่ 22และรูปที่ 23)

ในช่วงต้นของยุคคามะกุระ ผู้หญิงจะใส่เสื้อคลุมอุชิเคเกะ(uchikake)
(รูปที่ 24) กับกางเกงกระโปรง

รูปที่ 24 เสื้อคลุมอุชิเคเกะ(uchikake)

รูปที่ 25 เสื้อนกรบในยุคมุโระมะจิ

รูปที่ 26 ซูโอะ(Suo)

ยุคมุโระมะจิ (Muromachi period 1338-1568) เป็นยุคที่มีชื่อเสียงทางด้านศิลปะ, สถาปัตยกรรม, พิธีชงชา, ละครโนะ(Noh Drama) ทั้งโชกุนและไดเมียวทั่วประเทศอุทิศเวลาให้กับงานศิลปะ โชกุนหลายคนเป็นผู้อุปถัมภ์งานช่างที่มีฝีมือ ความสนใจในด้านศิลปะของยุคสะท้อนให้เห็นได้ในเสื้อผ้าต่างๆ เช่น เสื้อซามูไรของยุคมุโระมะจิ (รูป 25) เสื้อซูโอะ(Suorูปที่ 26)

รูปที่ 27 เสื้อตะอิมิน(Daimon)

รูปที่ 28 โคะมิ-มะกิ(Koshi-Maki)

เสื้อตะอิมิน(Daimon) (รูปที่ 27) เป็นเสื้อที่คล้ายกับเสื้อฮิตะทะเระ (Hitatare รูปที่ 17 หน้า 28) ความต่างของเสื้อดังกล่าวอยู่ที่วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บ คือ เสื้อฮิตะทะเระใช้ผ้าไหม ส่วนเสื้อตะอิมินและเสื้อซุโอะจะใช้ผ้าที่ราคาถูกกว่า เช่น ผ้าลินิน เป็นต้น สายผูกที่อยู่ส่วนคอแทนที่จะเป็นผ้าถัก (Braided Cloth) จะใช้หนังแทน เสื้อตะอิมินจะแพร่หลายในบรรดาชนชั้นพ่อค้า, ข่างฝีมือและสามัญชน จนกระทั่งถึงทุกวันนี้

เสื้อแบบโคโซเดะ (Kosode รูป 20) ได้นำมาเป็นเสื้อที่ใช้กันทั่วไปสำหรับผู้หญิงทุกชนชั้น แต่ถ้าผู้หญิงจะใส่เสื้อที่เป็นทางการ ผู้หญิงจะสวมเสื้อคลุมยาวทับคลุมเสื้อโคโซเดะอีกชั้นเรียกว่า อุชิคะเกะ (Uchikake หรือ คะอิโดริ รูปที่ 24) ในฤดูร้อนเสื้อคลุมจะเปลี่ยนมาเก็บไว้ที่ป่าและผูกกับเอว ส่วนชายเสื้อยังคงลากพื้นและจะใส่กับเสื้อฮะกะมะ (Hakama) ยาว ที่เรียกว่า โคะมิ-มะกิ (Koshi-Maki รูปที่ 28) สามัญชนใส่เสื้อที่เรียกว่า โดบุคุ (Dobuku) ซึ่งเป็น

เสื้อโคทส์คล้ายกับเสื้อฮาอริ(Haori) เสื้อโตะบุกเกิดจากการเป็นเครื่องแต่งกายของคนเร่ขายของตามท้องถนน แต่ปลายสมัยมูโระมะจิ เสื้อโตะบุกกลายเป็นเสื้อที่ใส่อยู่กับบ้านของชนชั้นสูง(รูปที่ 29)

รูปที่ 29 โตะบุก(Dobuku)

รูปที่ 30 เสื้อผู้หญิงในยุคโมโมยามา

ยุคอาซุชิ-โมโมยามา(Azuchi-Momoyama Period 1568-1600)

(รูป 30) จากปี ค.ศ. 1560 เป็นต้นไป โอตะ โนบุนางะ (Oda Nobunaga) ปกครองประเทศญี่ปุ่นซึ่งตะวันออก หลังการตายของโนบุนางะ ผู้สืบทอดคือ โทะโยะโตะมิ ฮิเดโยชิ (Toyotomi Hideyoshi) ได้รวมประเทศญี่ปุ่นและสร้างปราสาท (castle) เมื่อนักรบและเจ้าของที่ดิน เริ่มมีเงินทำให้กลุ่มนี้มีอำนาจ รูปแบบที่เคยปฏิบัติกันมาในอดีตไม่เป็นที่นิยมผู้หญิงทุกชนชั้นใส่โคโซเดะ (Kosode) ส่วนเสื้ออุชิเกะ (Uchikage) ซึ่งเคยเป็นเสื้อใส่ออกนอกบ้านในยุคนั้น ได้กลายเป็นเสื้อแต่งงานสำหรับเจ้าสาวในยุคปัจจุบัน ในที่สาธารณะการยาสงาไคเมียวที่มีอำนาจและมีเงินจะใส่กิโมโนสวยๆ เพื่อแสดงสถานภาพของตน ในงานฉลองต่างๆ การยาสงาไคเมียวจะพกกระเป๋าสตางค์ใบเล็กที่เรียกว่าอะโกเซกุ (Hakoseku) เหน็บไว้ใต้ obi

รูปที่ 31 Samurai attire

นักรบที่เดิน
ทางไกลมักนิยมใส่เสื้อ
เกราะซึ่งเบาและมีแบบ
เรียบ และใส่กางเกง
เรียกว่า สะกะมะ เสื้อ
ท่อนบนจะมีเชือกที่
ปลายแขนเสื้อผ้าของ
ชนชั้นนักรบระดับล่าง
จะเป็นกิโมโนที่มีแขน
ทรงกระบอกและ
กางเกงสั้น ซึ่งมักจะใส่
เกราะป้องกันส่วนบน
เท่านั้น (รูปที่ 31)

ยุคเอโดะ(Ede Period 1600-1868)ปี ค.ศ.1603 โดกุกาวาอิเอะซุ (Tokugawa Ieyasu) ได้ปกครองประเทศญี่ปุ่น เมืองหลวงของอิเอะซุอยู่ที่เมือง เอโดะ (Edo คือเมืองโตเกียวปัจจุบัน) ยุคเอโดะเป็นยุคบ้านเมืองสงบ มีความมั่นคงและเป็นยุคที่ยาวนาน ยุคเอโดะเป็นยุคที่พูดได้ว่าไม่มีอิทธิพลของต่างชาติ เพราะโชกุนได้ห้ามชาวโปรตุเกสและคณะมิชชันนารีชาวสเปนรวมถึงพ่อค้าชาว อังกฤษเข้ามาในประเทศญี่ปุ่นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่15 ญี่ปุ่นอนุญาตให้ เฉพาะพ่อค้าชาวฮอลันดา และชาวจีนเข้ามาทำการค้าขายที่เมืองนางาซากิ ในเกาะกิวชู กลางยุคเอโดะจะเห็นศิลปะใหม่คือ ยูคิโยเอะ(Ukiyo-e) ยุคนี้ ชาмуไรเปลี่ยนเสื้อคะตะกินุ(Katakinu)ซึ่งเป็นเสื้อที่ส่วนบนของเสื้อจะไม่มี แขนเสื้อ เสื้อคะตะกินุจึงเป็นเสื้อที่นิยมของชนชั้นทำงานในยุคโมโระมาจิ และ โมโมยะมะ (Momoyama)

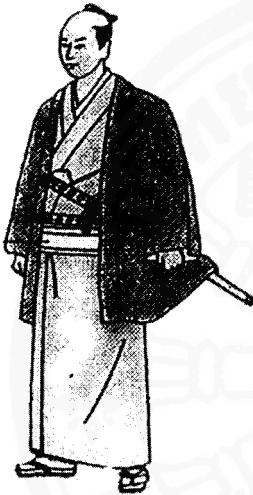
เสื้อชามูโรกลายเป็นเสื้อที่รู้จักกันในชื่อว่าคะมิชิโนะ(Kamishino)เสื้อนี้จะใส่ทับเสื้อกิโมโนรวมกับเสื้อฮะกะมะสำหรับชามูไรชั้นสูง (รูปที่32)ในงานที่เป็นทางการจะนิยมใส่เสื้อที่ชายของเสื้อฮะกะมะ(Hakama) จะยาวลากพื้น แต่ในเวลาปกติชายเสื้อของเสื้อฮะกะมะ จะเย็บสั้นในระดับข้อเท้า(รูปที่ 33)ต่อมานักวิชาการและผู้มีฐานะได้นำเสื้อกิโมโนเสื้อคะมิชิโนะ(Kamishino) และฮะกะมะ(Hakama) มาผสมกันเป็นเสื้อใส่ในกลุ่มของตนเสื้อผู้หญิงส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงน้อย

รูปที่ 32 คะมิชิโนะ(Kamishino)

รูปที่ 33 ฮะกะมะ(Hakama)

รูปที่ 34 ฮะโอริ(Haori)

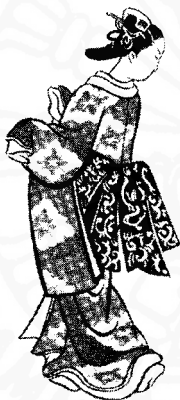

รูปที่ 35

รูปที่ 36 นาโกย่าโอบิ แบบถัก
(Braided Nagoya Obi)

เสื้อที่ชามูไรใส่ทุกวันในยุคเอโดะ จะเป็นเสื้อกิโมโนยาวมีผ้าคลุมที่เรียกว่า ฮะโอริ(Haori) มาใส่คลุมทับเสื้ออีกชั้นหนึ่ง (รูปที่ 34) ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะใส่กิโมโน อย่างในรูป 35 เสื้อที่มีสายคาดเอว ที่เรียกว่า นาโกย่าโอบิ แบบถัก (Braided Nagoya Obi)(รูปที่36)เป็นเสื้อผ้าที่สวมใส่ในยุคเอโดะ แขนเสื้อจะเป็นรูปทรงกระบอก เสื้อกิโมโนประเภทนี้ได้รับอิทธิพลแฟชั่นของราชสำนัก(Courtesans) นักแสดงละครคาบูกิทำให้กิโมโนในยุคนี้มีสีสันสดใส รูปแบบของกิโมโนมาจากแขนเสื้อทรงกระบอกที่ชวากับเสื้อโคโซเดะ (Kosode) ของชนชั้นสูง(รูปที่20)

กลางยุคเอโดะเสื้อกิโมโนและโอบิ (Obi) จะเปลี่ยนไป ทั้งนี้ เพราะคนในเมืองส่วนใหญ่เริ่มสนใจสิ่งใหม่ๆ และอยากลองใส่เสื้อแบบใหม่ ยกเว้นลูกสาวชามูไรที่ยังคงแต่งตัวตามแบบที่กำหนดไว้เดิม ส่วนผู้หญิงชนชั้นอื่นได้รับอิทธิพลจากแฟชั่นของนักแสดงและของหญิงในราชสำนักและนักแสดงคะบุกิ(Kabuki) ผู้หญิงชนชั้นอื่นหันมาใส่เสื้อกิโมโนที่เรียกว่า ฟุริโซเดะ(Furisode) ที่มีสายคาดเอวใหญ่ที่เรียกว่าโอบิ(Obi) ซึ่งผูกแบบหลวมๆที่เรียกว่าแบบดะระริ-มุซุบิ (Darari-musubi รูป 37)

รูปที่ 37 ดะระริ มุซุบิ (Darari-musubi)

รูปที่ 38 Uchikake and Hakoseko

เสื้อฟุริโซเดะจะมีแขนเสื้อยาว เล่ากันว่า ครั้งหนึ่งผู้หญิงเคยใช้แขนเสื้อกวักเรียกผู้ชายที่เธอหลงรัก คำว่า ฟุริ (Furi) แปลว่า แขนเสื้อ โซเดะ แปลว่า ดึงดูดวิญญาณ ดังนั้น ฟุริโซเดะจึงเป็นเสื้อกิโมโนสำหรับผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานสวมใส่ ต่อมาความต่างระหว่าง ชนชั้นลดน้อยลง ผู้หญิงทุกคนเริ่มใส่ชุดกิโมโนรูปแบบคล้ายกัน ทรัพย์สินเงินตรากลายเป็นสิ่งที่มีความหมายมากกว่าชนชั้นและทรัพย์สินเงินตรากลายเป็นมาตรฐานในการชี้ความแตกต่างแทนชนชั้น เสื้ออุชิเคะเกะ(Uchikake) ที่มีรูปแบบ หูหระ ไม่ได้เป็นเสื้อสำหรับผู้หญิงที่อยู่ในชนชั้นขุนนางอีกต่อไป รูปที่ 38 จะเป็นรูปผู้หญิงใส่เสื้ออุชิเคะเกะ

ทับเสื้อโคโซตะ ผู้หญิงที่ใส่ชุดอุชิคะเกะนี้มักจะมีกระเป๋าลึก ที่เรียกว่า สะโกเซโกะ (Hakoseko) เหน็บไว้ระหว่างคอเสื้อที่อยู่เหนืออบิ (สายคาดเอวใหญ่)

รูปที่ 39 เสื้อซามูไรยุคเอโดะ

รูปที่ 40 เสื้อผู้หญิงในเมืองของยุคเอโดะ

ในปี ค.ศ.1868 รัฐบาลโทกูงะวะ (Tokugawa) หรือเอโดะ มีนโยบายจะอยู่โดดเดี่ยว จักรพรรดิเมจิทรงย้ายราชสำนักจากเมืองเกียวโต มายังเมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่นมุ่งหน้าสู่ความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งทำให้ชาติญี่ปุ่นเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเยี่ยงประเทศตะวันตกเสื้อที่ใส่ในยุคเอโดะจะเห็นได้จากภาพในรูปที่ 39 และ รูป40

ในสมัยเมจิ (1868-1912) แม้คนญี่ปุ่นหันไปใส่เสื้อผ้าแบบตะวันตก โดยเฉพาะเสื้อและกางเกงยาว

แต่ญี่ปุ่นในช่วงเมจิและช่วงต้นไทโชยังใส่เสื้อและกางเกงแบบญี่ปุ่นโดยมีเสื้ออะโอริคลุม (รูปที่ 41) เด็กผู้ชายใส่ชุดนักเรียน(รูป 42)ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของเสื้อผ้าแบบตะวันตก ส่วนผู้หญิงที่ใส่เสื้อแบบตะวันตกจะใส่ตามรูป 43

รูปที่ 41 เสื้อใส่ทุกวัน

รูปที่ 43 Long dress

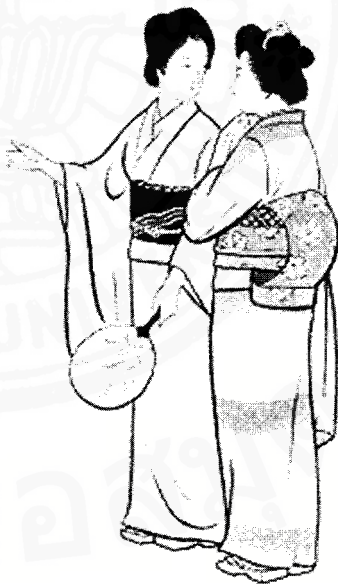

รูปที่ 42 School uniform

ชุดกิโมโนของผู้หญิงจะไม่เหมือนยุคก่อนๆ คือจะเก็บชายเสื้อลงเอาตัวเอวกระโปรงจะอยู่เหนือเอวในระดับใต้หน้าอกชายเสื้อจะสั้น แขนเสื้อจะสั้นกว่าเดิม ผู้หญิงจะใส่กิโมโนกับอะกะมะ และใส่รองเท้าส้นสูง (รูปที่ 44) สายคาดเอวจะมีขนาดเล็กและมีโบว์ผูกแบบง่ายๆ แบบที่นิยมกันมากคือแบบในปลายยุคเอโดะที่เรียกว่า ทะอิโกะ มุซุบิ (Taiko Musubi) (รูปที่ 45) รูปแบบของโบว์ เป็นรูปแบบที่เกอิชาคนหนึ่งชื่อฟูกะงะวะ (Fukagawa) ได้คิดขึ้นสำหรับใช้คาดเอวใส่ในงานเทศกาลเพื่อเฉลิมฉลองในการเปิดสะพาน ผู้เขียนมิได้พูดถึงชื่อสะพานและไม่ได้อธิบายว่า การเฉลิมฉลองการเปิดสะพานทุกสะพานจะต้องใส่ชุดนี้ เสื้อแบบทะอิโกะ มุซุบิ เป็นเสื้อที่นิยมมาก

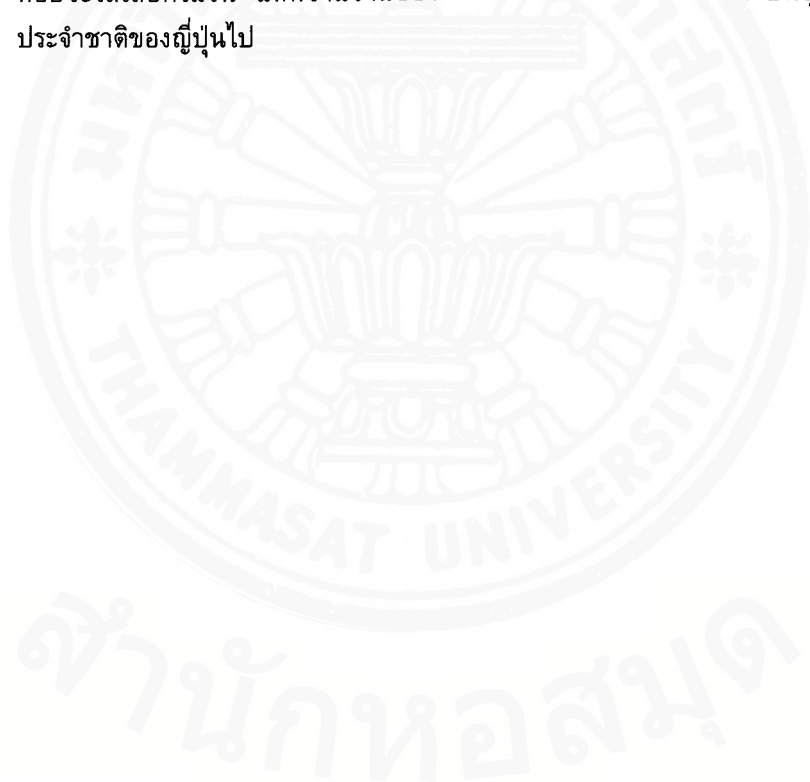

รูปที่ 44 Hakama

รูปที่ 45 Taiko musubi

ประวัติศาสตร์ของเสื้อกิโมโนไม่ได้จบลงในยุคเมจิ แต่รูปแบบของกิโมโนและโอบิค่อยๆพัฒนา จนมีรูปแบบมาตรฐานในปลายยุคเอโดะและยุคเมจิ เมื่อญี่ปุ่นเริ่มหันมาใส่เสื้อผ้าแบบตะวันตก อิทธิพลของแฟชั่นแบบตะวันตกก็เริ่มมีมากขึ้นตามลำดับ การใส่กิโมโนในช่วง 20 ปีหลังสงครามเริ่มลดน้อยลง ปัจจุบันผู้ชายและผู้หญิงญี่ปุ่นน้อยคนจะใส่เสื้อกิโมโนทุกวัน แม้คนญี่ปุ่นจะไม่ค่อยจะใส่เสื้อกิโมโน แต่ความงามของเสื้อกิโมโนทำให้กิโมโนกลายเป็นชุดประจำชาติของญี่ปุ่นไป

หนังสืออ้างอิง

- Bary, Natalie More Dress Pattern Designing. Oxford.
Blackwell, 2003.
- Ito, Motoko Kimono no Kitsuke. Tokyo. Hoikusha, 1972.
- Yamanaka, Nario. The Book of Kimono. Tokyo Kodansha
International Ltd.,1982.